

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

PIDÄ KIINNI® -HOITAJÄRJESTELMÄN AVOPALVELUT

PALVELUN TARKOITUS JA YLEISKUVAUS

Pidä kiinni® -hoitajärjestelmän avopalvelut ovat osa valtakunnallista erityistason hoitajärjestelmää päihdeongelmallisille odottaville äideille ja vauvaperheille, johon kuuluu 9 avopalveluyksikön lisäksi 7 päihdeongelmien hoitoon erikoistunutta ensikotia sekä Ensi- ja turvakotien liiton koordinaatio- ja kehittämistyö. Hoitajärjestelmän avopalvelukuntoutus on STEAn tukemaa.

Hoitomalli yhdistää varhaisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden tukemisen sekä vauvalähtöisen päihdekuntoutuksen. Avopalveluyksikön kuntoutus on sekä ennalta ehkäisevää että korjaavaa lastensuojelutyötä. Päihdeongelmallisille äideille on erityisen tärkeää tarjota palveluita jo odotusaikana, jotta äidin kiintymyssuhteen herättely ja vauvaperheeseen liittyvä työ päästään aloittamaan riittävän ajoissa. Näin taataan mahdollisimman hyvät lähtökohdat sikiön suojelemiselle jo odotusaikana sekä kummankin vanhemman motiivointi intensiiviseen kuntoutukseen. Lisäksi tarjoamme valtakunnallista tukea verkossa, chatissa ja suljetussa keskusteluryhmässä.

KOHDERYHMÄ JA PALVELUUN PÄÄSYN KRITTEERIT

Pidä kiinni -hoitajärjestelmän avopalvelut on tarkoitettu päihdeongelmallisille odottaville äideille puolisoineen ja vauvaperheille. Kuntoutuksessa voi olla äiti tai isä vauvansa kanssa tai molemmat vanhemmat lapsineen, nuorimman lapsen ollessa alle 3-vuotias. Kohderyhmän äideillä ja perheillä on yleensä kasaantuneita ongelmia ja useimpia on jo omassa lapsuudessa kohdeltu kaltoin ja heidän vanhemmillaan on ollut päihde- ja mielenterveysongelmia. Etsivän ja matalan kynnyksen työn tapaamisiin pääsee ilman maksusitoumusta. Avokuntoutukseen tarvitaan kotikunnan maksusitoumus. Avopalvelut ovat osin STEAn rahoittamia. Avopalvelut sijaitsevat Helsingissä, Espoossa, Jyväskylässä, Kokkolassa, Kouvolassa, Kuopiossa, Lahdessa, Rovaniemellä ja Turussa.

PALVELUN SISÄLTÖ

Pidä kiinni -avopalvelun intensiivinen kuntoutus perustuu kuntouttavaan yhteisöön, joka rakentuu perheen yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Avopalvelussa vaalitaan kuntoutusmyönteistä ja asiakasta kunnioittavaa ilmapiiriä. Teoreettinen tausta on kiintymyssuhde-, trauma- ja mentalisaatioteoria. Hoitomalli perustuu hoitosuosituksiin ja tutkittuun tietoon. Vanhempi tarvitsee päihde- ja mielenterveysneuvon lisäksi vahvaa tukea vanhemmuuteen sekä varhaiseen vuorovaikutukseen lapsensa kanssa. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että päihdeongelmaisten vanhempien kyky tarkastella omaa toimintaansa ja ajatteluaan eri näkökulmista ja sitä kautta kehittää

omaa toimintaansa parempaan suuntaan, on keskimääräistä heikompi. Tästä syystä kaikissa avopalveluyksiköissä pyritään vanhempien kanssa tarkastelemaan heidän toimintaansa ja ajatteluaan suhteessa vauvaan monista eri näkökulmista.

Kuntoutusjakson pituus avopalveluyksiköissä vaihtelee puolesta vuodesta muutamaan vuoteen. Kuntoutuminen on hidas prosessi, joka vaatii riittävän intensiivisen ja pitkäkestoisien hoidon. Kuntoutus sisältää ryhmätoimintaa, perhekohtaista työskentelyä, verkostokokouksia ja yksilökeskusteluita. Kuntoutuminen arvioidaan ja sen jatko suunnitellaan asiakasperheen ja moniammatillisen verkoston kanssa yhdessä.

RAKENTEET JA RESURSSIT

Avopalveluita tuotetaan yleensä pääsääntöisesti päiväaikaan. Useat yksiköt tarjoavat iltavastaanottoa viikoittain ja joitakin aktiviteetteja on viikonloppuisin. Työntekijöillä on vähintään sosiaali- ja/tai terveydenhuollon AMK-tutkinto sekä tehtävän edellyttämä työkokemus. Henkilökunnan ja asiakaspaikkojen määrät vastaavat Valviran edellyttämiä mitoituksia. Kaikissa yksiköissä on lisäksi sosiaalityöntekijä. Työntekijöillä on säännöllinen työohjaus sekä täydennyskoulutusta päihdetyöstä, traumatyöstä, varhaisesta vuorovaikutuksesta ja kiintymyssuhteesta. Työskentely tapahtuu tiiviissä yhteistyössä lastensuojelun ja perheen muiden ammattilais- ja lähiverkoston kanssa.

VALTAKUNNALLINEN TUKE

Ensi- ja turvakotien liiton koordinaatio järjestää yhdessä Pidä kiinni -yksiköiden kanssa työkokouksia ja koulutuspäiviä, seminaareja sekä Pidä kiinni -erikoistumiskoulutusta. Hoitojärjestelmällä on tiivis yhteys alan tutkijoihin ja kansainvälisiin verkostoihin, joiden kanssa yhteistyötä tekemällä tuotetaan tutkimukseen perustuvaa tietoa hoitojärjestelmän kehittämisen tueksi.

Avopalvelutoimintaa ohjaavat Pidä kiinni -hoitojärjestelmän laatukriteerit, joiden toteutumista seurataan vuosittain Ensi- ja turvakotien liiton koordinaatiossa. Sen lisäksi yksiköiden laatu

auditoidaan joka toinen vuosi. Asiakkaat arvioivat yksikön kuntoutusmyönteisyyttä, asetettuja kuntoutumistavoitteita sekä kuntoutuksen toimivuutta yhteensä 4 kertaa vuodessa kyselyillä, jotka käsitellään aina yhteisöissä. Keskustelujen pöytäkirjat sekä niistä seuranneet toimenpiteet ovat osa yksiköiden kirjallista auditointiaineistoa.

Asiakastyö kirjataan Ensi- ja turvakotien liiton yhteiseen asiakastietojärjestelmään, josta saadaan sekä alueellisia että valtakunnallisia tilastotietoja. Asiakastietojärjestelmä on sertifioitu ja yhteensopiva valtakunnallisen Kanta-järjestelmän kanssa.

HYÖDYT ERI OSAPUOLILLE

Avopalveluyksikössä vanhemmat saavat mahdollisuuden kuntoutua päihdeongelmasta ja tukea sellaiseen vanhemmuuteen ja varhaiseen vuorovaikutukseen, joka tukee lapsen tervettä kehitystä. Perhe voi kuntoutuksen aikana asua omassa kodissaan. Avopalveluyksikössä vauva ja perhe saavat 2–3 kertaa viikossa turvakseen yhteisön, joka tukee vauvan ikätasoista kehittymistä, kiintymyssuhteen aktivoitumista sekä vakaan vauva-arjen taitojen kehittymistä.

Lapsi saa turvallisen lapsiperheen arjen, päihdeettömän ja läsnä olevan vanhemman sekä mahdollisuuden olla vanhempansa tai vanhempiansa kanssa turvassa ympäristössä. Kuntoutuksessa tuetaan vanhempia huomioimaan lapsen hyvinvointi kaikissa tilanteissa. Lapsi saa yksilöllistä, korvaavaa ja korjaavaa hoivaa ja hoitoa. Kuntoutus turvaa lapsen kyvyn olla vuorovaikutuksessa, mikä puolestaan turvaa lapsen kognitiivisen ja emotionaalisen kehityksen.

Pidä kiinni -hoitojärjestelmä on tuottava investointi niin inhimillisesti kuin taloudellisesti. Kuntoutus turvaa vauvan terveen kehityksen, jonka vanhemman päihdeongelma on vaarantanut. Kuntoutus antaa vauvoille mahdollisuuden elää omien vanhempiansa kanssa. Kuntouksella pystytään tutkitusti välttämään huostaanottoja ja katkaisemaan sukupolvelta toiselle jatkuva syrjäytymisen ketju. Kuntoutus on sekä perheen aikuisille että erityisesti lapselle merkittävä niissäkin tapauksissa, joissa päädytään lapsen sijoittamiseen.

Palvelun maksaja saa moniammatillisen työryhmän osamisen käyttöönsä kaikissa kuntoutuksen eri vaiheissa. Kuntoutuksen kautta vanhempien kyky toimia yhteistyösuhteissa ammatillisten verkostojen kanssa kasvaa, jolloin ammatillisten työskentely perheen kanssa helpottuu ja kuntoutuksen tuloksellisuus kasvaa.

